

4. Гудзь В.В. Фізика: Посібник для підготовки та проведення тематичного оцінювання навчальних досягнень. 10 кл./В.В.Гудзь – Тернопіль: Мандрівець, 2002. – 64 с.
5. Кирик Л.А. Фізика – 10. Різноманітні самостійні та контрольні роботи/ Л.А.Кирик Харків: «Гімназія», 2002. – 192 с.
6. Орлянський О.Ю. Фізика. Готуємось до тестування: 36 задач для абітурієнтів / О.Ю. Орлянський, Р.С. Тутік. – Д.: Вид-во Дніпропетр. нац.ун-ту, 2006. – 232 с.
7. Попова Л. Тестовий контроль як засіб оптимізації навчального процесу [Електронний ресурс]/ режим доступу до публікації :<http://oldconf.org.ua/node/767>.
8. Фізика. Навчальна програма для вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти. – Київ, 2010 р.-42 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Крижанівський Михайло Васильович – викладач фізики та астрономії Кіровоградського технікуму механізації сільського господарства; учитель вищої педагогічної категорії.

Наукові інтереси: методика викладання фізики та астрономії в навчальних закладах І- ІІ рівня акредитації.

УДК 37.011.3-051:37.016:65.01

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Марина ЛЯШЕНКО (Київ)

У статті проаналізовано ключові компетентності особистості та розкрито «поняття підприємницької компетентності». На основі аналізу економічного блоку змісту підготовки фахівців визначено суперечність: між потребою суспільства в педагогічних кадрах для підготовки підрастаючого покоління до підприємницької діяльності та сучасним станом економічної підготовки майбутніх учителів технологій. Для її вирішення нами обґрунтовано необхідність формування підприємницької компетентності у майбутніх учителів технологій для педагогічної діяльності та для власного «себічного» розвитку особистості. Для цього запропоновано і охарактеризовано вибірково дисципліну «Основи підприємницької діяльності», яка спрямована на формування підприємницької компетентності. Перший змістовий модуль дисципліни «Теоретичні основи підприємництва» формує у майбутніх фахівців технологічної освіти основні терміни і поняття, що характеризують основи підприємницької діяльності. Другий модуль «Практичні аспекти створення власної справи» присвячений вивченню технології створення власної справи: від планування успіху підприємницького проекту до реалізації підприємницького проекту.

Ключові слова: фахова підготовка, підприємницька компетентність, вчитель технологій.

Постановка проблеми. Сьогодні ринкова економіка диктує свої умови функціонування і життя в сучасному суспільстві, до яких випускники ВНЗ повинні бути готовими. Важливою складовою динамічного розвитку економіки є освіта.

Підготовка майбутнього вчителя технологій повинна включати як формування системи знань та вмінь з обраного фаху, так і розвиток якостей особистості: дбайливого ставлення до власності, вироблення вміння раціонально використовувати наявні ресурси для задоволення різноманітних потреб. Тобто формування таких якостей, які б відповідали суспільним інтересам і сприяли всебічному розвитку особи.

Аналіз актуальних досліджень Питання економічної освіти та економічного виховання учнів досліджені в роботах А. Нісімчук, Л. Куракова, С. Бадмаєва та Д. Березовської. Різні аспекти економічної підготовки майбутніх учителів вивчалися А. Войнаровським, А. Мазурком, І. Сасовою, О. Падалкою, О.Шпаком. Розуміння місця трудового навчання в засвоєнні основ економічних наук учнями основної школи розкрив П. Левін. При цьому необхідність формування підприємницької компетентності у майбутніх учителів технологій не визначено жодним науковцем.

Метою статті є обґрунтування розробки методики формування підприємницької компетентності у майбутніх учителів технологій.

Виклад основного матеріалу. Реалізація економічних знань в технологічній освіті є однією з умов безперервної економічної освіти, що охоплює сукупність економічних знань, умінь і навичок, необхідних для розвитку економічного мислення та економічної культури особистості. Отже, з погляду реалізації економічних знань трудові операції слід розглядати як засію економічної освіти, розвитку економічного мислення, формування творчого ставлення до праці, поєднання навчання з продуктивною працею [4, с. 54].

Освітня галузь «Технологія» була введена в Базисний навчальний план загальноосвітніх установ для формування в учнів життєво важливих основ технологічних знань і вмінь, застосовувати їх у різних сферах практичної діяльності з урахуванням економічної, екологічної й підприємницької доцільності [2, с.8].

18 грудня 2006 року внаслідок багаторічної дискусії представників освітніх установ держав Європейського Союзу постав важливий документ – Рекомендації Європарламенту і Ради Європи «Ключові компетентності для навчання впродовж життя (Європейські орієнтири).

Європарламент виділив вісім ключових компетентностей, серед яких ж і підприємницька компетентність: 1) знання рідної мови; 2) знання іноземних мов; 3) математичні компетентності та базові науково-технічні компетентності; 4) інформаційно-комунікаційні компетентності; 5) уміння вчитися; 6) соціальні та громадянські компетентності; 7) ініціативність і підприємливість; 8) культурна обізнаність та здатність до експресії (вираження).

Сьогодні нагальним є засвоєння досвіду європейської спільноти, зокрема у визначенні та відборі ключових компетентностей, серед яких вирізняється інноваційність та підприємливість. Здобути ці компетентності можна лише тоді, коли робота над їхнім формуванням вестиметься за кожної нагоди – як поза уроками – як-от у шкільних клубах підприємництва, так і на уроках з усіх предметів [7, с. 15].

Саме таким важливим кроком до формування у школярів підприємницької компетентності є Міжнародний українсько-польський проєкт «Уроки з підприємницьким тлом», який було реалізовано у 2014 році за підтримки міністерства закордонних справ Польщі та України. Результатом проєкту стало публікація посібника «Уроки з підприємницьким тлом», метою якого представлення різноманітних задумів щодо впровадження підприємницьких ідей до змісту і методів навчання в рамках різних предметів.

За матеріалами дискусій, організованих в рамках проєкту ПРООН «Освітня політика та освіта «рівний-рівному», 2004 р. визначено перелік ключових компетентностей учня, який пропонується українським педагогам: уміння вчитися, загальнокультурна, здоров'язберігаюча, інформаційна, соціальна, громадянська, підприємницька.

Коберник О.М., взявши за основу запропоновані науковцями України сім ключових (надпредметних) компетентностей, визначив їх структуру та зміст у технологічній освіті, охарактеризував і підприємницьку компетентність. Досить важливим для технологічної освіти є формування в учнів підприємницької компетентності, яка має на меті: знання з основ економічного аналізу господарської діяльності та підприємництва, вміння визначати собівартість продукції і витрати на виробництво, здійснювати міні-маркетингові дослідження, розраховувати рентабельність виготовленої продукції; здатність співвідносити власні економічні інтереси й потреби з наявними матеріальними, трудовими й природними ресурсами, інтересами й потребами інших людей та суспільства; готовність організовувати власну підприємницьку діяльність, складати, здійснювати й оцінювати бізнес-проєкти, розробляти прості моделі дій та прийняття економічно обґрунтованих рішень у динамічному світі; аналізувати й оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з потребами ринку праці [3, с. 89].

Усякі реформи починати треба з учителя. Викладач повинен володіти усіма ключовими компетентностями для того, щоб сформувати їх у школярів. Адже не можна передати учню того, чого ти сам не маєш і не вмієш робити.

Технологічна освіта є галуззю, яка поряд з вирішенням основних програмних завдань, забезпечує формування економічних понять та реалізацію економічних знань школярів. Використання можливостей програми з трудового навчання дозволяє перетворити учня на компетентного споживача, а також розвинути (за наявності) його здібності до підприємництва [5, с. 225].

У Європейській довідковій системі (Key Competences for Lifelong Learning A European Reference Framework) підприємницька компетентність трактується як здатність особистості втілювати ідеї у сферу економічного життя, як інтегрована якість, що базується на креативності, творчості, інноваційності, здатності до ризику, а також спроможності планувати та організовувати підприємницьку діяльність [7].

Дослідниця Ю.А. Білова вважає, що підприємницька компетентність – це інтегральна психологічна якість особистості, яка проявляється в мотивованій здатності до творчого пошуку та реалізації нових ідей та дає змогу вирішувати різноманітні проблеми в повсякденному, професійному, соціальному житті [1, с. 17].

Постає питання: чи відповідає зміст підготовки бакалаврів технологічної освіти формуванню у майбутніх учителів технологій такої ключової компетентності, як підприємницька?

За освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів технологічної освіти передбачається вивчення наступних економічних дисциплін: «Основи економічної теорії» та «Економіка та організація виробництва», в результаті чого виникають суперечності:

I. Між наявним економічним рівнем знань майбутніх учителів технологій і не достатньою обізнаністю їх в області економічного обґрунтування технічних та технологічних особливостей виготовлення виробів та проведення маркетингових досліджень виробів. Вже тривалий час в українських школах діють навчальні програми з трудового навчання (технології), провідним напрямом реалізації яких є проєктно-технологічна діяльність. Основою цього підходу є метод проєктів, який вимагає певних знань щодо економічного обґрунтування виробу (або послуги), проведення маркетингових досліджень.

II. Між необхідністю формування підприємницької компетентності у школярів на уроках трудового навчання та низьким рівнем знань з основ планування бізнесу та підприємницької діяльності у майбутніх учителів технологій. А це в свою чергу впливає на те, що майбутній учитель трудового навчання самостійно повинен заповнювати прогалини в своїй економічній підготовці.

Наявні суперечності впливають на обґрунтування необхідності впровадження спец курсу «Основи підприємницької діяльності» у навчальний процес підготовки бакалаврів технологічної освіти:

По-перше, спец курс «Основи підприємницької діяльності» дасть змогу оволодіти студентами комплексом знань з основ підприємництва та управління маркетинговою діяльністю у підприємстві, який необхідний для написання дипломної роботи в частині економічного обґрунтування виробу та проведення маркетингових досліджень.

По-друге, спец курс «Основи підприємницької діяльності» сформує чітке уявлення студентів бакалаврів про спеціалізацію «Підприємницька діяльність та основи електронного бізнесу», яку вони можуть обрати на наступному освітньому рівні.

По-третє, майбутній вчитель технологій використовуватиме знання, вміння та навички з основ підприємництва в процесі педагогічної діяльності, а саме:

- організація проектно-технологічної діяльності школяра. Велике значення має практичне впровадження в навчальний процес елементів підприємницької діяльності через організацію трудового процесу зі створення виробів, в яких має потребу певний сегмент споживачів [5];

- формування економічного мислення учня в межах технологічної освіти. Через відсутність у навчальних планах основної школи більшості закладів освіти економічних дисциплін, важко переоцінити значення предмету «Технології» з погляду розвитку економічного мислення учнів 5-9 класів;

- сприяння розвитку (за наявності) в учнів здібностей до підприємництва та формування підприємницької компетентності;

- підготовка учнів до соціально-трудової адаптації в нових економічних умовах.

По-четверте, отриманні знання, вміння та навички з спецкурсу «Основи підприємницької діяльності» є необхідними при створенні власного бізнесу, а саме як здатність довести свої науково-теоретичні здобутки до комерціалізації та впровадження їх в певній галузі економіки.

З метою активізації формування підприємницької компетентності у майбутніх учителів технологій пропонується експериментальний навчальний курс «Основи підприємницької діяльності», який передбачає як теоретичну, так і практичну підготовку майбутніх фахівців технологічної освіти з основ підприємництва. Предметом навчальної дисципліни визначено вивчення комплексної системи підприємницької діяльності фірми. Мета спецкурсу сформувати підприємницьку та організаційну компетентності у майбутніх фахівців.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи підприємницької діяльності» є: освоєння майбутніми фахівцями технологічної освіти основних термінів і понять, що характеризують основи підприємницької діяльності як навчальну дисципліну, ознайомити з видами підприємств, з реорганізацією та ліквідацією власної справи, з культурою підприємництва, загальними основами менеджменту та маркетингу у підприємстві; формування практичних навичок щодо ефективного заснування та ведення власного бізнесу.

У процесі навчання вибіркової дисципліни «Основи підприємницької діяльності» студенти оволодівають підприємницькою та організаційною компетентностями.

Підприємницька компетентність нами визначено як здатність використовувати знання, вміння та навички з основ підприємництва в процесі педагогічної діяльності; готовність до створення власного бізнесу, як здатність довести свої наукові здобутки до комерціалізації та впровадження їх в певній галузі економіки; критично осмислювати й використовувати різноманітну інформацію; творчий підхід до справи, наявність певних лідерських якостей. Суть організаційної компетентності є здатність майбутнього фахівця технологічної освіти організовувати та контролювати основні етапи здійснення підприємницької діяльності; знаходити організаційно-управлінські рішення, в тому числі в нестандартних ситуаціях і нести за них відповідальність.

Змістове наповнення вибіркової дисципліни «Основи підприємницької діяльності» складається з двох модулів. Перший модуль «Теоретичні основи підприємництва» розкриває сутність підприємництва; види підприємств та організаційно-правові форми підприємництва; економічна свобода підприємства; правове забезпечення розвитку підприємства; підприємницьке середовище; мале підприємство; державна підтримка та сприяння розвитку підприємства; інноваційне підприємство. Другий модуль «Практичні аспекти створення власної справи» присвячений вивченню технології створення власної справи: техніко-економічне обґрунтування відкриття власної справи, бізнес-планування; особливості менеджменту та маркетингу підприємницької діяльності.

Вибіркова дисципліна «Основи підприємницької діяльності» є необхідним економічним компонентом навчального процесу підготовки бакалаврів технологічної освіти, яка спрямована на формування підприємницької компетентності у майбутніх учителів технологій.

Висновки. Таким чином, в статті обґрунтовано необхідність впровадження у навчальний процес бакалаврів технологічної освіти вибіркової дисципліни «Основи підприємницької діяльності». Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку вбачаємо у розробці методики формування підприємницької компетентності у майбутніх учителів технологій.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Білова Ю. А. Поняття та структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю / Ю. А. Білова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. – 2013. – Вип. 7. – С. 15–17.
2. Боринець Н. Метод проектів у викладанні трудового навчання Н. Боринець // Трудове навчання. – 2011. – № 9 (45). – С. 8–15.
3. Уроки з підприємницьким тлом : Навчальні матеріали / За заг. ред. Е. Бобінської, Р. Шияна, М. Товкало. Варшава: Сова, 2014.
4. Коберник О. М. Теоретико-методичні засади компетентнісного підходу в технологічній освіті / О. М. Коберник // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2014. – Вип. 37. – С. 85–91.
5. Корець М. Концептуальні засади трансформації професійної підготовки вчителів для освітньої галузі «Технології» / М. Корець // Вища освіта України. – 2004. – № 2. – С. 53–58.
6. Левін П. Б. Місце трудового навчання в засвоєнні основ економічних наук основної школи / П. Б. Левін // Педагогічна освіта : теорія і практика [Текст] : зб. наук. пр. / Кам'янець-Поділь. нац. ун-т ім. І. Огієнка, Ін-т педагогіки НАПН України ; [редкол.: П. С. Каньоса (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : КПНУ, 2014. – Вип. 1 (16). – С. 225–230.
7. Уроки з підприємницьким тлом : Навчальні матеріали / За заг. ред. Е. Бобінської, Р. Шияна, М. Товкало. Варшава: Сова, 2014.
8. DeSeCo. Definition and Selection of Competencies. Theoretical and Conceptual Foundations (DESECO). Strategy Paper on Key Competencies. An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program – OECD (Draft). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.deseco.admin.ch/>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ляшенко Марина Юрївна – викладач кафедри теорії та методики професійної підготовки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Наукові інтереси: формування фахової компетентності з основ підприємництва у майбутніх учителів технологій.

УДК 378:[373.3+159.9]

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «БІОХІМІЯ» У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Олена МАРКОВА (Кіровоград)

Стаття присвячена впровадженню методу проектів як одного з ефективних способів організації самостійної роботи студентів. Мета дослідження – розкрити сутність проектних технологій та умови їх ефективного застосування під час вивчення дисципліни «Біохімія» у підготовці майбутніх вчителів фізичної культури. Методи дослідження: педагогічне спостереження, дослідницька бесіда, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду, порівняння, вивчення продуктів діяльності студентів. Результати дослідження – ефективне впровадження в навчальну діяльність студентів методу проектів з врахуванням рівня мотивації до навчання. Практичне значення проектної діяльності полягає у засвоєнні великого об'єму інформації із самостійної роботи студентів протягом всього семестру. Таким чином, проектна діяльність студентів з дисципліни «Біохімія» підвищує мотивацію до навчання та сприяє ефективному засвоєнню знань, навчанню та формуванню міжособистісного спілкування та вмінню працювати в команді. Перспективами подальших наукових розвідок є аналіз успішності майбутніх вчителів фізичної культури з дисципліни «Біохімія» та тестуванні й анкетуванні для з'ясування рівня здобутих знань та мотиваційних установок до самостійного навчання студентів.

Ключові слова: метод проектів, проектна діяльність, особистісно-орієнтоване навчання, студенти, біохімія, дослідницький проект, прикладний проект, інформаційний проект, педагогічний проект, проект WebQuest.

Постановка проблеми. Сучасний вчитель, повинен критично мислити, орієнтуватися в безмежному інформаційному просторі; уміти вирішувати проблеми, особистісні та професійні; володіти певним рівнем гнучкості мислення, що сприяє адаптації людини до нових умов професійної діяльності; сповідувати принципи гуманізму та терпимості та бути спрямованим на самосвіту та самовдосконалення. Тільки такий фахівець здатний витримати конкурентоспроможність сучасного ринку праці. Тому все більше науковців схильються до того, що формування критичного мислення має стати стратегічною основою, стержнем сучасної системи освіти [5, с. 123].

Для успішної професійної підготовки педагогічних кадрів за напрямом 6.010201 «Фізичне виховання» необхідно навчити студента проектувати фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу в школі, втілювати на практиці різні види проектів, знаходити нестандартні підходи у вирішенні професійних завдань. Відповідно, постає завдання навчити майбутнього вчителя прийомам педагогічного проектування, оскільки сьогодні від цього залежать і компетентність, і продуктивність професійної діяльності [2, с.54].